

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın T.C. Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanı Sayın Murat KURUM tarafından Anayasa'nın 98. ve TBMM İçtüzüğü'nün 96. Maddeleri gereğince yazılı olarak cevaplandırılmasını arz ederim.

Saygılarımla.

Özgür KARABAT
İstanbul Milletvekili

6 Şubat 2023 tarihinde yaşanan büyük deprem, Hatay başta olmak üzere birçok ilimizde yıkıma yol açmış, binlerce insanımızın hayatını kaybetmesine ve evsiz kalmasına neden olmuştur. Depremi ardından yaraların sarılması için başlatılan imar ve yeniden inşa çalışmaları büyük bir önem taşımaktadır. Ancak bu süreçte alınan bazı kamulaştırma kararları, depremzedeler için yeni mağduriyetler yaratmış ve sosyal adalet, mülkiyet hakkı ve ekonomik sürdürülebilirlik açısından ciddi soru işaretlerine yol açmıştır.

Özellikle Hatay'ın Antakya ilçesine bağlı Dikmece, Defne ilçesine bağlı Hancağız, Samandağ ilçesine bağlı Hıdırbey, Yoğunluk ve Kurtderesi mahallelerinde alınan acele kamulaştırma kararları, bölge halkını evlerinden ve tarımsal üretim alanlarından uzaklaştırarak ekonomik ve sosyal çöküşe sürüklenme tehlikesi taşımaktadır.

Hatay Dikmece Köyü'nde, Toplu Konut İdaresi Başkanlığı (TOKİ) tarafından yapılması planlanan konutlar için alınan acele kamulaştırma kararları, köylülerin tarım arazilerini kaybetmesine yol açmış, buna karşı çıkan yurttaşlar ise hukuki ve psikolojik baskılara maruz kalmıştır. Köylüler, geçim kaynakları olan zeytinlikler, narenciye bahçeleri ve diğer tarımsal üretim alanlarının ellerinden alındığını belirtmiş, fakat sürece dair bilgilendirilmediklerini ifade etmişlerdir.¹

¹ yesilgazete.org

Defne ilçesi Hancağz Mahallesi'nde, yüzlerce yıllık zeytin ağaçlarının kesildiği ve bölge halkının geçim kaynağı olan tarımsal üretimin yok edilerek acele kamulaştırma ile bölgenin TOKİ projelerine açıldığı ortaya çıkmıştır. Tarım arazilerinin yok edilmesi bölgenin ekosistemine zarar vermekte, zeytin üretimini durdurarak bölge halkını ekonomik olarak zor duruma düşürmektedir.²

Samandağ ve çevresinde alınan acele kamulaştırma kararlarının ardından, köylüler tapulu arazilerinden çıkarılmış, kendilerine alternatif barınma ya da geçim kaynağı sağlanmamıştır. İnsan Hakları Derneği (İHD) Hatay Şubesi tarafından hazırlanan bir raporda, acele kamulaştırmanın halkın mülkiyet hakkını ve yaşam alanlarını yok ettiği belirtilmiştir.³ (İHD Raporu)

Bahse konu olan ve bölgede gittikçe artan oranda mağduriyet yaratan kamulaştırma kararlarının pek çok olumsuz sonuçları söz konusudur. Öncelikle Anayasamızın 35. maddesi gereğince, mülkiyet hakkı temel bir haktır ve ancak kamu yararı gerekçesiyle sınırlandırılabilir. Ancak alınan acele kamulaştırma kararlarında hangi kamu yararının gözetildiğine dair şeffaf bir açıklama yapılmamıştır.

Diğer yandan tarımsal faaliyetlerin sona erdirilmesi, bölge halkının ekonomik bağımsızlığını kaybetmesine, işsizliğin artmasına ve kırsaldan kentlere zorunlu göçlerin yaşanmasına neden olabilir. Bu da uzun vadede bölgenin sosyal ve ekonomik yapısını bozacaktır.

Aynı şekilde özellikle zeytinlikler gibi ekolojik değeri yüksek tarım alanlarının yok edilmesi hem çevre dengesini bozmakta hem de bölgenin yerel ekonomisine zarar vermektedir. Kesilen ağaçların yerine yapılacak yapılaşma, iklim değişikliğine karşı dirençsiz bir şehirleşme modelini beraberinde getirecektir.

Depremzede vatandaşlarımızın, bu kamulaştırmalar sonucunda barınma ve geçim olanakları daha da kısıtlanmaktadır. TOKİ tarafından yapılan projelerde, hak sahipliği konusunda şeffaf olmayan süreçler yaşandığı ve vatandaşların beklentilerinin karşılanmadığı yönünde ciddi eleştiriler bulunmaktadır.

² yesilgazete.org

³ www.ihd.org.tr (Rapor: Samandağ'da Acele Kamulaştırma Sonucu Yaşanan İhlaller – İnsan Hakları Derneği)

Kamulaştırma süreçlerinde yerel halkın yeterince bilgilendirilmemesi, hukuki süreçlerin hızlı ve keyfi şekilde işletilmesi, halk ile kamu kurumları arasında güven kaybına yol açmaktadır. Dikmece'de yaşanan olaylarda vatandaşların polis ve jandarma ile karşı karşıya gelmesi, devlete olan güveni de sarsan sonuçlar doğurabilecektir.

Tüm bu sebeplerle, deprem bölgelerinde gerçekleştirilen kamulaştırma süreçlerinin gözden geçirilmesi, yeni inşa alanlarının seçiminde özel mülk niteliğinde araziler yerine hazine arazilerine öncelik verilmesi, halkın mağduriyetlerinin giderilmesi ve acele kamulaştırma kararlarının şeffaf bir şekilde yeniden değerlendirilmesi gerekmektedir.

Buna göre;

1. Deprem sonrası alınan acele kamulaştırma kararlarının, bölge halkının evlerinden ve tarımsal faaliyetlerinden uzaklaştırılmasına neden olduğu iddiaları hakkında Bakanlığınızın değerlendirmesi nedir?
2. Acele kamulaştırma kararları alınırken, bölge halkının geçim kaynaklarının korunması ve yaşam alanlarının muhafaza edilmesi konusunda hangi önlemler alınmaktadır?
3. Kamulaştırma süreçlerinde, yerel halkın ve sivil toplum kuruluşlarının görüş ve önerileri ne ölçüde dikkate alınmaktadır?
4. Acele kamulaştırma kararları sonrasında, mağduriyet yaşayan vatandaşlarımızın zararlarının tazmini ve yaşam standartlarının iyileştirilmesi için ne tür çalışmalar yürütülmektedir?
5. Özellikle Hatay ilimizde, acele kamulaştırma kararlarıyla ilgili olarak açılan dava sayısı kaçtır ve bu davaların kaçısı vatandaşlarımız lehine sonuçlanmıştır?
6. Gelecekte benzer mağduriyetlerin önlenmesi adına, kamulaştırma süreçlerinde şeffaflık ve katılımcılığı artırmak için Bakanlığınızın planladığı düzenlemeler nelerdir?
7. Hatay ilimizde acele kamulaştırma kararı verilen alan ne kadardır? Bu kamulaştırma kararlarının kaçına karşı itiraz veya dava süreci devam etmektedir?